

ת"פ 16850/02/22 - מדינת ישראל נגד שאדי טרביה, סרור אבו ג'מל, יוסף ישראל, ראפת תיתי, אינסאף אבו חליס

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 16850-02-22 מדינת ישראל נ' טרביה ואח'

לפני כבוד השופט ארז פורת

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשמים

שאדי טרביה

סרור אבו ג'מל

יוסף ישראל

ראפת תיתי

אינסאף אבו חליס

הכרעת דין

(בעניינו של נאשם 1)

1. נגד הנאשם 1, שאדי טרביה, הוגש כתב אישום מתוקן המייחס לו עבירות תקיפה ועבירות התעללות בחסר ישע בידי אחראי, אותן נטען כי ביצע במהלך עבודתו כמטפל בחוסים, בגירים וקטינים בעלי צרכים מיוחדים, עליהם היה אחראי במעון "רמת חיפה". המעון מפוקח על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

2. בתאריך 19.09.2022 הגיעו המאשימה והנאשם 1 להסדר דיוני בעניינו: הנאשם הודה בעובדות כתב האישום המתוקן ובהוראות החיקוק המייחסות לו ריבוי עבירות תקיפה לפי סעיף 379 בחוק העונשין, התשל"ז-1977, ושלוש עבירות ניסיון תקיפה לפי סעיף 379 יחד עם סעיף 25 בחוק העונשין. נותרה בעינה מחלוקת משפטית האם המעשים המתוארים בכתב האישום המתוקן מבססים את העבירה המיוחסת שעניינה התעללות בקטין או חסר ישע על ידי אחראי לפי סעיף 368ג סיפא בחוק העונשין או שמא, כטענת הנאשם, מדובר בריבוי מקרים של עבירות תקיפה לפי סעיף 379 בחוק העונשין בלבד. הצדדים הסכימו כי יוגשו סרטונים, הנאשם יעיד, כל צד יטען ובית המשפט יכריע האם התגבשה עבירת ההתעללות, המיוחסת.

3. המאשימה הגישה דיסק, שסומן 2, ובו עשרה סרטונים בהם מתועדים מעשיו של הנאשם 1 כלפי החוסה ז', יליד 00.00.2003, כפי שתועדו ביום 12.07.2019 במשך כשעתיים, מהשעה 06:33 ועד השעה 08:43, בסלון דירה מס' 1 במעון, ותוארו בכתב האישום:

- א. בשעה 06:44 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שעמד בסלון, סטר על לחיו ואחז בחוזקה בשתי לחיו. בתגובה, ז' התגונן מפני הנאשם 1 באמצעות הנחת ידיו על ראשו.
- ב. בשעה 06:56 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שעמד בסלון, משך אותו בעורפו בחוזקה לכיוונו, אחז בעורפו מספר שניות ואז דחף אותו קלות בעורפו.
- ג. בשעה 06:57 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שישב על ספה, צבת בחוזקה בלחיו השמאלית ועל מנת להרימו מהספה, משך אותו מעורפו, תוך שהוא דוחף את ראשו של ז' כלפי מטה מספר פעמים.
- ד. בשעה 07:00 לערך, ניגש הנאשם 1 לז' שישב על כורסא, ניסה לאחוז באוזנו הימנית בעוד ז' התגונן באמצעות ידיו.
- ה. בשעה 07:25 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שעמד בסלון, הניח יד על עורפו ודחף את ראשו כלפי מטה בחוזקה עד שגופו של ז' התכופף כלפי מטה. לאחר מכן אחז הנאשם 1 בידיו בעורפו של ז' וקרר את ראשו לראשו של ז' למשך מספר שניות.
- ו. בשעה 07:47 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שישב על ספה בסלון ואחז בשלט הטלוויזיה. הנאשם צבת את לחיו של ז' ונטל מידי ז' את שלט הטלוויזיה.
- ז. בשעה 07:48 לערך ניגש הנאשם 1 לז' שהתקוטט עם דייר אחר במעון. משהבחין ז' בנאשם 1 מתקרב אליו, עזב את הדייר האחר והתיישב על ספה. הנאשם 1 תפס בעורפו, הקימו מהספה והובילו לעבר חדר הדירה.
- ח. בשעה 07:49 לערך ניגש ז' לנאשם 1 שישב על כיסא בסלון. הנאשם 1 קם מהכיסא, והתקדם בהליכה מהירה לעבר ז' שמיהר להתיישב על ספה. הנאשם 1 ניתק את הטלוויזיה, ניגש לז' טפח על עורפו פעמיים ואז אחז בחוזקה בעורפו של ז' וכופף את ראשו כלפי מטה, באגרסיביות. לאחר מכן תפס הנאשם 1 בעורפו של ז' בחוזקה ובמשך מספר שניות לחץ בכוח על עורפו.
- ט. בשעה 08:42 לערך ניגש הנאשם 1 לז', אחז בחוזקה בעורפו, הושיבו על הספה בסלון, היטה את ראשו כלפי מטה ולקח מידו את שלט הטלוויזיה. לאחר מכן משך הנאשם 1 בידו השמאלית של ז', הרימו מהספה והפילו על הרצפה.

4. הנאשם העיד שעבד מעל שבע שנים במעון כמטפל. סיפר כי ז' ואחיו הם היחידים במעון שנמצאים על

הספקטרום האוטוטיסטי. הסביר שהזהירו אותו באותו יום של-ז' ולדיירים האחרים יש סקביאס (שהיא, כמתאור על ידי הנאשם - מחלת עור מדבקת), לכן ניסה להימנע ממגע בידיים ותפס בעורף במקום זאת. הנאשם העיד כי בעבר נדבק במסגרת העבודה וסבל ממחלה זו במשך שבועיים. הנאשם סיפר שהיה מקרה שחוסה במעון לקח אוכל על דעת עצמו וללא השגחה, נחנק מהאוכל ופונה לבית החולים שם היה מאושפז למשך שבוע; לכן, לדבריו, כשחשד שז' לקח אוכל בלי אישור לפני החלוקה, הגם שלא ניתן לראות שז' לוקח אוכל מכיוון שהסרטון חתוך, רץ אליו, תפס אותו כדי שלא יברח והסתכל לו בפה, ולאחר מכן הרחיק אותו מהאוכל עד החלוקה.

בחקירה הנגדית הסביר הנאשם שהוא מוצא את הדרך לתקשר עם כל חוסה, ומה שנראה בסרטון, ובפרט העובדה שהנאשם קרב פרצופו לפרצופו של ז', זאת הדרך בה תקשר עם ז', בין היתר בשל היותו מאובחן על הרצף האוטוטיסטי. טען שהתפיסות בלחיים הן תקשורת באמצעות מגע, שלא נעשו בכוח ושלא על מנת להכאיב, כפי שנותנים מגע לילד. הנאשם התלונן שהסרטונים שהמאשימה הציגה הינם חתוכים, ולכן בין היתר לא ניתן לראות שז' לוקח אוכל ללא רשות. הנאשם אישר כי קיים לחצן מצוקה, עליו איש הצוות אמור ללחוץ כאשר יש חוסה שנמצא באי שקט, ואז מגיעה אחות ונותנת לאותו חוסה כדור הרגעה. לדברי הנאשם באותה סיטואציה לא חש צורך להזעיק עזרה, כי לא היה מדובר באי שקט ברמה גבוהה, והוא חש שיכול להסתדר לבד. הנאשם הסביר שהטלוויזיה היא מוקד תשומת לב וגורם למחלוקות בין החוסים ובפרט לגבי ז', שמנסה לשלוט בטלוויזיה. לכן הוציא ל-ז' את השלט מהיד; בהתייחסו לסרטון האחרון ציין כי רגע לפי כן, ז' התעמת עם החוסה שהיה לידו בקשר לטלוויזיה, כאשר הנאשם הרים מהספה את ז', האחרון זרק את עצמו על הרצפה. לאחר מכן הנאשם ניסה להקים את החוסה השני, ומשזה התנגד, עזב הנאשם את שניהם והלך ונתן מכה לטלוויזיה.

לא מצאתי עילה לפקפק בהסבריו של הנאשם 1 באשר לתגובתו הפיזית, כמתואר בסרטונים. חרף חקירתו הנגדית, הסבריו נותרו הגיוניים בנסיבות ולא שוכנעתי כי ביקש לשוות למעשיו אור מקל, באופן מלאכותי ושקרי.

דין והכרעה

5. בהינתן שאין מחלוקת לגבי מעשיו של הנאשם 1, כפי שתוארו לעיל, ולאחר שצפיתי בסרטונים, שמעתי עדותו של הנאשם ואת טענות הצדדים באשר לפרשנות שיש לתת למעשים ולהכרעה השיפוטית בעניינם. נותר להכריע האם המעשים מקימים את עבירת ההתעללות.

המסגרת הנורמטיבית

עבירה של התעללות בקטין או חסר ישע, לפי סעיף 368 לחוק העונשין

6. עבירת ההתעללות בקטין מצויה בחוק העונשין תחת סימן ו'1 שכותרתו: "פגיעה בקטינים וחסרי ישע", וזה לשונה:

העושה בקטין או בחסר ישע מעשה התעללות גופנית, נפשית או מינית, דינו - מאסר שבע שנים; היה העושה אחראי על קטין או חסר ישע, דינו - מאסר תשע שנים.

7. מלשון החוק עולה שעבירת ההתעללות בקטין היא עבירת התנהגות, ואין צורך בהוכחת תוצאה או נזק כדי לגבש את יסודותיה. היסוד הנפשי הנדרש הוא יסוד של מודעות לטיב המעשים ולנסיבות, ולא נדרש להוכיח כי הפוגע התכוון לעשות מעשה התעללות כאמור. אין בחוק הגדרה למושגים "התעללות גופנית, נפשית או מינית", והפסיקה פירשה אותם במשך השנים, תוך הדגשה כי מדובר במושגים הכוללים בתוכם פן ערכי וטיבם להשתנות ולהתעדכן עם שינוי התקופה.

8. בע"פ 7704/13 מרגולין נ' מדינת ישראל (נבו 8.12.2015) (להלן: **עניין מרגולין**), איגד כב' השופט הנדל הלכות שניתנו לאורך השנים להגדרת יסוד ההתעללות, לכדי מספר פרמטרים שהתקיימות חלק מהם יכולה להצביע על גיבוש יסוד זה:

"נפסק כי קיומם של סימנים שונים יכול ללמד על התעללות, על אף שהעדרו של אחד או כמה מהם אינו שולל את התרחשותה. ראשון, התעללות מאופיינת בפוטנציאל לגרימת סבל או נזק לקורבן. סבל זה נבחן מנקודת מבטו של המתבונן מן הצד, ולא דווקא מנקודת מבטו של הקורבן - אשר פעמים רבות תלוי בנאשם ומאמץ את נקודת מבטו הפסולה (עניין פלונית, עמוד 169). שני, התנהגות המאופיינת באכזריות, בהטלת אימה משמעותית על הקורבן, בביזוי, השפלה או דיכוי (ראו ע"פ 4698/06 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 2 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל (24.09.2007) (להלן: **עניין פלוני**)). שלישי, לעיתים קרובות תאופיין התעללות בסדרת מעשים מתמשכת. במקרה כזה, יתכן שכל מעשה כשלעצמו אינו עולה לכדי התעללות, אולם הצטרפותם יכולה להפכם לכזו (עניין פלונית, עמוד 169; ראו והשוו לפירושו של הרב הירש דלעיל). רביעי, מידת פער הכוחות, יחסי התלות וטיב הקשר בין הקורבן לנאשם, מהווה שיקול רלוונטי (ראו והשוו לעניין נקאש, עמוד 80). חמישי, פעמים רבות מטרת ההתעללות היא להטיל את מרות המתעלל על קורבנו, להענישו או להפחידו (עניין פלונית, עמוד 169). שישי, עוצמת חוסר הישע של הקורבן יכולה להוות אינדיקציה נוספת לקיומה של התעללות. כך, לדוגמא, צוין כי "אינה דומה הכאת ילד בן שתיים-עשרה להכאת ילד בן שנתיים" (ע"פ 6274/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 293, 303 (2000)). רשימה זו אינה סגורה וממצה. היא מצביעה על כיוון לאיתור מקרי ההתעללות. יוער כי בעניין פלוני הובעה עמדתו של השופט י' אלון שהיסוד העובדתי שלוב במעין יסוד נפשי - "הלוך נפש פסול מצד העושה" הנתפס בעיני המתבונן מן הצד כבלתי מוסרי. לדעתי יש לשים דגש על מושכלות יסוד, והן כי היסוד הנפשי הנדרש בעבירה זו הוא מחשבה פלילית - מודעת לטיב המעשה ולקיום הנסיבות (ראו סעיף 20(א) לחוק העונשין; ע"פ 5224/97 מדינת ישראל נ' רחל שדה אור, פ"ד נב(3) 374, 383 (1998); עניין פלונית, עמוד 171) (שם, בפס' 8 לפסק דינו של כב' השופט הנדל).

9. לסיכום האמור, עבירת ההתעללות מיוחסת למעשים שיש בהם סממנים של השפלה, ביזוי, הטלת אימה או אכזריות. מדובר במעשים שעל פי טיבם, עלולים לגרום לנפגע העבירה לנזק או סבל (פיזי או נפשי). יתכן רצף של מעשים שכל אחד מהם בנפרד אינו מקים לבדו את עבירת ההתעללות, אך הצטברותם מקנה להם אופי של התעללות. למידת יחסי התלות ולעוצמת חוסר הישע של הקורבן, משמעות, בבחינת מכלול המעשים והגדרתם כהתעללות. המודעות הנדרשת להוכחת היסוד הנפשי היא לטיב המעשים ולקיום הנסיבות. העובדה שהאחראי ראה במעשיו חלק לגיטימי מטיפול בקטין, אינה מהווה הגנה, והמבחן בהקשר זה הוא אובייקטיבי.

מן הכלל אל הפרט

10. כאמור לעיל, הנאשם 1 הודה בעובדות כתב האישום, והמחלוקת שנותרה נוגעת לפרשנות המשפטית שיש לתת לעובדות אלה. אין מחלוקת, אם כן, שהנאשם 1 ביצע את המעשים שבכתב האישום וכי הינו נכלל בהגדרה של אחראי על קטין או חסר ישע שבסעיף 368א לחוק העונשין ושהמעשים נעשו כלפי ז' שהינו קטין מפאת גילו, כשש עשרה בעת המעשים, וחסר ישע היות ואינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו.

11. באשר ליסוד הנפשי, הנאשם היה מודע לטיבם של המעשים ואף סיפק הסברים לסיבות בגינן נהג כפי שנהג. לא נדרשת כוונה להרע, לגרום נזק או לפגוע בז' ודי בכך שהנאשם 1 היה מודע לטיב המעשים ולנסיבות. אם כן, נותר להכריע האם המעשים עצמם, תפיסה בעורף, תפישה באוזן, צביטה בלחי, טפיחות על העורף, כיפוף ראש, משיכה מהיד וקירוב הפנים, בנסיבות אלה, בהתרחשם בפער של כמה דקות זה מזה, עולים כדי התעללות.

12. **לאחר שצפיתי בסרטונים ושמעתי את הסבריו של הנאשם, כאמור, מצאתי כי לא הוכח שמעשיו עולים כדי התעללות, מעבר לספק סביר, משכך ואני מזכה אותו מעבירה זו.**

13. מדובר בתשעה מקרים הפרוסים על פני שעתיים, כל אחד נמשך זמן קצר של מספר שניות, בהם ניגש הנאשם לז' מסיבה מסוימת - לשלול לקיחת אוכל שלא ברשות או להפריד ולעשות סדר בעימותים סביב הטלוויזיה שז' היה מעורב בהם. הסבריו של הנאשם לכל הפחות מכהים מחומרת המעשים ומהאכזריות נטולת ההסבר שהמאשימה ביקשה לייחס להם.

כך גם אם נלך דרך מבחני העזר כפי שצויינו בעניין מרגולין לעיל - פוטנציאל לגרימת נזק או סבל הוא תנאי שיחסית בנקל מתמלא, היות ומסתפקים בפוטנציאל וניתן לקבוע שגם במקרה זה קיים לכל הפחות פוטנציאל לנזק או סבל גופני או נפשי; מצאתי כי התנהגותו של הנאשם 1, הגם שהינה פוגענית על פניו מעבר לנדרש, אינה מאופיינת באכזריות או הטלת אימה משמעותית על ז' במידה המבססת את עבירת ההתעללות. מעבר לכך כאמור, הסבריו של הנאשם מכהים מהאכזריות שאולי ניתן היה לייחס לפעולותיו אילו היו נעשות ללא כל סיבה או מתפרשות לאורך תקופה ארוכה יותר; אין חולק כי כל אחד

מהמעשים אינו עולה כשלעצמו כדי התעללות. מצאתי שגם הצטרפותם בפרק זמן מצטבר של כשעתיים **במקרה זה** אינה מעלה אותם לכדי התעללות; פערי כוחות מתקיימים בין המטפל האחראי לחוסה הצעיר ממנו ביותר מעשור; צפייה בסרטונים, במנותק מהסבריו של הנאשם, עשויה להיתפס בעיני המתבונן מן הצד כהלוך נפש פסול ובלתי מוסרי. אולם משמצאתי את הסבריו של הנאשם ראויים להישמע, תחושת הפסול המוסרי העולה מן המעשים התעממה באופן משמעותי.

14. מאחר שמצאתי שמעשיו של הנאשם 1 אינם עולים כדי התעללות, ומשהצדדים הסכימו כי על בית המשפט להכריע האם מתקיימת עבירת התעללות או שמא ריבוי עבירות של תקיפה סתם; ומאחר שמעשיו של הנאשם 1 בכל אחד מהמקרים עולים כדי עבירת תקיפה סתם, גם אם אינה מן החמורות. בגין מעשיו של הנאשם 1 כלפי החוסה ז' בבוקר יום 12.07.2019 אני מרשיע את הנאשם 1, על פי הודאתו לפניי, בעבירת תקיפה סתם - ריבוי עבירות.

סיכום:

15. תוצאות האמור לעיל הן כי בהתאם להודאת הנאשם 1 ולהסכמות הצדדים, ובהתאם להכרעתי הנ"ל, אני מרשיע את הנאשם בעבירה של תקיפה לפי סעיף 379 בחוק העונשין (ריבוי עבירות) ובשלוש עבירות של ניסיון תקיפה לפי סעיף 379 יחד עם סעיף 25 בחוק העונשין. הנאשם מזוכה מעבירת ההתעללות בקטין או חסר ישע בידי אחראי לפי סעיף 368 סיפא בחוק העונשין, שיוחסה לו בכתב האישום המתוקן.

ניתנה היום, י"ח טבת תשפ"ג, 11 ינואר 2023, במעמד ב"כ המאשימה: עו"ד בני פסקל; ב"כ הנאשם 1: עו"ד סארי חלאילה והנאשם 1 בעצמו.